

Wstęp

Z dniem 1 stycznia 2019 r. weszły w życie ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U., poz. 771 ze zm.) i ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U., poz. 770 ze zm.). Ustawy te zastąpiły ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz.U. 2018, poz. 1309 ze zm.).

Zestawienie ustawy o komornikach sądowych i ustawy o kosztach komorniczych z ustawą o komornikach sądowych i egzekucji już na pierwszy rzut oka pozwala stwierdzić, że nowe ustawy charakteryzują się znaczącym przyrostem materii normatywnej w stosunku do objętości ustawy dotychczas obowiązującej. O ile treść ustawy o komornikach sądowych i egzekucji była objęta ponad 100 artykułów zamieszczonych w 13 rozdziałach, z czego ponad 20 artykułów dotyczyło kosztów egzekucji, o tyle nowa ustawa o komornikach sądowych liczy 306 artykułów, ujętych w 14 rozdziałach, ustawa o kosztach komorniczych zaś – 54 artykuły rozmieszczone w pięciu rozdziałach. Należy podkreślić, że nadmierna jurydyzacja takich kwestii, jak status prawny i funkcje komornika sądowego, jego prawa i obowiązki, zasady prowadzenia kancelarii i zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz koszty komornicze niesie za sobą niebezpieczeństwo braku spójności poszczególnych rozwiązań prawnych i potencjalnie wiele rozbieżności interpretacyjnych, a także trudności w ich praktycznym stosowaniu.

Wpływ na uchwalenie ustawy o komornikach sądowych i ustawy o kosztach komorniczych miały przede wszystkim liczne nowelizacje ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, której zasadnicze założenia oraz zawarte w niej rozwiązania instytucjonalne spotkały się z pozytywnym przyjęciem w nauce prawa i praktyce sądowej. Wspomniane nowelizacje –

zróżnicowane co do swego zakresu i treści – spowodowały naruszenie wewnętrznej jednolitości i kompleksowości regulacji problematyki objętej tytułem ustawy dotychczas obowiązującej. Ponadto zmiany ustawy o komornikach sądowych i egzekucji przyczyniły się do braku spójności przepisów tej ustawy z przepisami innych aktów prawnych, a w szczególności Kodeksu postępowania cywilnego.

Nie ulega wątpliwości, że kształt nowych ustaw powinien wiązać się z aktualnymi uwarunkowaniami społeczno-gospodarczymi i wychodzić naprzeciw współczesnym tendencjom zwiększania kompetencji komorników sądowych, z uwzględnieniem w szczególności ich działalności w sferze pozaegzekucyjnej. Zdaje się, że nowe regulacje w wielu kwestiach dotyczących tego organu egzekucyjnego pomijają jednak wspomniane realia oraz tendencje, realizując czasem jedynie doraźne zamówienia społeczne. W nowej ustawie o komornikach sądowych można dostrzec znaczące ograniczenie dotychczasowej samodzielności ustrojowo-organizacyjnej komornika na rzecz urzędniczego modelu statusu prawnego komornika, wzmocnienie nadzoru administracyjnego nad komornikiem, formalizację zasad działalności egzekucyjnej i prowadzenia kancelarii komorniczej, a także przyjęcie modelu ścisłego funkcjonowania samorządu komorniczego. Natomiast unormowania zawarte w nowej ustawie o kosztach komorniczych modyfikują dotychczasową strukturę tych kosztów i system finansowania egzekucji sądowej. Unormowania te będą wymagać dokładnej analizy. Wypada przy tym zaznaczyć, że nowa ustawa o kosztach komorniczych jest w polskim ustawodawstwie pierwszą ustawą, która normuje wyłącznie problematykę tych kosztów.

Niezależnie od zasadniczego nurtu zmian wprowadzonych nowymi ustawami, dokonano nowelizacji przepisów innych aktów prawnych, w tym Kodeksu postępowania cywilnego. Zmiany przepisów k.p.c. dotyczą przede wszystkim nadzoru judykacyjnego nad czynnościami komornika, egzekucji z ruchomości i nieruchomości, poszukiwania majątku dłużnika oraz zawieszenia i umorzenia postępowania egzekucyjnego. Część tych zmian budzi istotne zastrzeżenia zarówno merytoryczne, jak i natury konstytucyjnej. W tym kontekście krytycznie należy ocenić wprowadzenie w art. 767 § 6 k.p.c. możliwości obciążenia komornika kosztami postępowania wywołanego skargą, jeśli sąd uwzględni tę skargę i stwierdzi oczywiste naruszenie prawa przez komornika. Na tle tej regulacji należy zaznaczyć, że w polskim systemie procesowym nie było, jak dotąd, uregulowanej odpowiedzialności organu postępowania za koszty

postępowania wywołanego błędnym rozstrzygnięciem. Ponadto wątpliwości interpretacyjne budzi pojęcie „oczywistego naruszenia prawa”. Natomiast zmianę przepisu art. 759 k.p.c., polegającą na zastąpieniu podejmowania przez sąd czynności nadzorczych fakultatywnie z urzędu przez podejmowanie tych czynności obligatoryjnie z urzędu, należy postrzegać jako wyraz nieufności ustawodawcy do komorników sądowych.

Zaprezentowane skrótowo zmiany, które weszły w życie z dniem 1 stycznia 2019 r., budzą duże zainteresowanie ze strony przedstawicieli nauki prawa i praktyki sądowej. Niniejsza publikacja książkowa wychodzi naprzeciw tym zainteresowaniom. Na tę publikację składa się część referatów zaprezentowanych podczas dwóch konferencji naukowych poświęconych nowym ustawom i zorganizowanych przez Ośrodek Naukowo-Szkoleniowy przy Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie wraz z wydziałami prawa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, a także dodatkowe opracowania naukowe.

dr hab. Robert Kulski, prof. nadzw.
Uniwersytet Łódzki